

Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság
6.Bf.230/2012/9.

2

Az elsőfokú bíróság az alábbi tényállást állapította meg:

„ A vádlott szakmunkásképző iskolát végzett, és géplakatos szakképesítést szerzett. Előzetes letartóztatásba kerülése előtt vagyonőrként dolgozott, melyből havi 100.000 – 120.000 forint jövedelme származott. Emellett alkalmi jelleggel a szakmájában is dolgozott, melyből további havi 30.000 – 40.000 forint jövedelme származott. Élettársi kapcsolatban él, egy kiskorú gyermek eltartásáról gondoskodik. Vagyona egy lakás ½ része 4.500.000 forint értékben. A lakás jelzálogjoggal terhelt a vásárlása érdekében felvett kölcsön miatt, melynek havi törlesztő részlete 52.000 forint. Büntetőeljárás nem folyt ellene.

I.

A vádlott 2010. december 30. napján 14 óra 39 perckor megjelent a [REDACTED], [REDACTED] [REDACTED] Kft. által üzemeltetett [REDACTED] élelmiszerüzletben, azzal a céllal, hogy a kereskedelmi egységet kirabolja, az ott található pénzt megszerezze. A terhelt bement a boltba, a bejáratnál magához vett egy bevásároló kosarat, majd az üzlet hátsó részében lévő egyik hűtőszekrényhez ment, ahonnan egy 1 literes Coca Colát tett a kosarába. Mindeközben folyamatosan figyelte, hogy a helyiségben az eladón kívül ne tartózkodjék senki. Amikor meggyőződött róla, hogy csak ő és az alkalmazott van a boltban, fizetést színélve a pénztárhoz lépett. [REDACTED] eladó megkérdezte a terheltet, hogy kér-e még valamint, majd annak nemleges válaszát követően közölte vele, hogy 300 forintot kell fizetnie. Ekkor a vádlott a kabátja zsebéből elővett pénzből kifizette az üdítő árát. A pénztárgép kinyitását követően [REDACTED] azonnal előrántotta a kabátja belső zsebéből a nála lévő 9 mm PA knall kaliberjelű, EF-820302 gyártási sorozatszámú, ARMY típusjelű – lőfegyvernek látszó – riasztópisztolyát, majd szemtől-szembe, közről nyomban az eladóra szegezte és felszólította őt arra, hogy a bolt aznapi bevételét adja át neki. [REDACTED] a fegyveres fenyegetés hatására megdermedt, nem reagált a felszólításra, melynek következtében a vádlott a fenyegetésének nyomatékot adva a riasztópisztolyát kissé elfordította, majd egy alkalommal a kassza mellé a földre lőtt. A vádlott ezt követően ismét az alkalmazottra szegezte a fegyverét, és azt mondta neki: „Nem akarlak bántani, csak add ide, add ide a pénzt!”. Az eladó az életét közvetlenül veszélyeztető fenyegetés hatására immár mérlegelés nélkül cselekedett, kivette a pénztár kasszájából az ott lévő bankjegyeket, majd átadta azokat [REDACTED]. A vádlott ezt követően a riasztópisztolyt és a

**Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság
6.Bf.230/2012/9.**

3

körülbelül 60.000 forint összértékű készpénzt és a kabátjába rejtette, távozott az üzletből, és a Nagy Lajos király útján haladva gyalogosan elmenekült a helyszínről. [REDACTED] [REDACTED] vádlott a rablással 60.000 forint kárt okozott az [REDACTED] [REDACTED] ek, mely nem térült meg. Az [REDACTED] Kft. magánfél képviseletében Balatoni Imre, a vállalkozás ügyvezetője, 2012. március 20. napján a bűncselekménnyel okozott 60.000 forint kár vonatkozásában – járulékaira is figyelemmel – polgári jogi igényt terjesztett elő.

II.

[redacted] [redacted] [redacted] vádlott 2011. február 22. napján 15 óra 31 perckor megjelent a Budapest, XIV. kerület, [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] Bt. által üzemeltetett, [redacted] [redacted] [redacted] élelmiszerbolt előtt, abból a célból, hogy az üzlet bevételeit megszerezze. A terhelt néhány másodpercre megállt a közért Szugló utcára néző kirakata előtt, majd miután meggyőződött arról, hogy az üzletben csak az alkalmazott tartózkodik, bement a boltba, hogy a rablást végrehajtsa, de ugyanekkor egy vásárló is megjelent az üzletben. A vádlott ekkor néhány percig nézelődött az üzletben és azt várta, hogy a vásárló elhagyja a helyiséget. Miután ez megtörtént, a pénztárostól egy 1 literes Coca Colát kért, aki a terhelt kérésének eleget tett, kilépett a pult mögül és a vásárlóterben lévő hűtőszekrényből kivett egy üveget, majd visszatért a kassza mögé. [redacted] [redacted] ekkor az eladó mellé lépett, beállt a pult bejáratába a pénztárgép mellé, majd elővette a kabátja belső zsebéből az ez alkalommal is nála lévő 9 mm PA knall kaliberjelzésű, lőfegyvernek látszó riasztópisztolyát és azt szemtől-szembe testhelyzetben, közelről [redacted] [redacted] mellkasára szegezte. A terhelt ekkor felszólította az eladót, hogy adja át a bolt aznapi bevételeit, mire [redacted] [redacted] – a fegyveres fenyegetés hatására – azonnal kivette a kasszában lévő összes papírpénzt és azt a [redacted] [redacted] által átadott hátizsákba rakta. A vádlott ezt követően felszólította a sértettet, hogy a pénzkazetta alatt lévő bankjegyeket is adja át, mivel azonban ott nem látott készpénzt, a kétszázás címletű fémpénzeket követelte, mire az eladó azokat is a hátizsákba tette. [redacted] [redacted] ezt követően a riasztópisztolyát eltette, majd a készpénzzel távozott az üzletből, és a [redacted] [redacted] utcában, a Bosnyák utca irányába haladva gyalogosan elmenekült a helyszínről. A terhelt a rablással összesen 32.000 forint kárt okozott a [redacted] [redacted] magánfélnak, amelynek képviselőjében eljárva [redacted] [redacted] polgári jogi igényt terjesztett elő a tőke vonatkozásában 2012. március 23. napján.

**Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság
6.Bf.230/2012/9.**

4

III.

A vádlott 2011. április 23. napján 20 óra 24 perc körüli időben megjelent a [redacted] üzletbe lépve a fején lévő fekete kötött sapkát – amelyet korábban a szemeinél maszkszerűen kivágott – az arcára húzta és az eladó pult felé fordult, miközben a derekán lévő övtáskájából elővette az ekkor is nála lévő 9 mm PA knall kaliberjelű, lőfegyvernek látszó riasztópisztolyt. Azt csőre töltötte, majd Holkó Pál eladóra szegezte és felszólította, hogy adja át neki a kasszában lévő pénzt. Ezután a terhelte a zsebéből elővett egy fehér színű műanyag zacskót, amelyet átnyújtott a pénztárosnak, aki az 1-es sorszámu kassa tartalmát - a fegyveres fenyegetés hatására - a szatyorba tette, miközben a vádlott sürgette őt, hogy gyorsan cselekedjék. A terhelte külön felszólította a pénztárost, hogy az aprópénzt, a kétszáz forintokat is tegye a zacskóba. Miután ez megtörtént, a vádlott a pénzkazetta felemelésére utasította az alkalmazottat, hogy megbizonyosodjon róla, hogy az alatt nincs-e több pénz. A terhelte ezt követően megkérdezte a pénztárostól, hogy mi a helyzet a másik kasszával, amire a terhelte úgy válaszolt, hogy csak az 1-es kasszában dolgoznak. A terhelte felszólította az alkalmazottat, hogy „Ne csináljon semmi hülyeséget”, majd az általa megszerzett 97.320 forint készpénzzel elhagyta az üzletet, és a Pesti úton haladva gyalogosan elmenekült a helyszínről. A vádlott távozását követően a rendőrjárat megnyomta a benzinkút pánikgombját. A riasztásra kiérkező rendőrjárőrök – a bűncselekmény helyszínéhez közeleső helyen – a Budapest XVII. kerület 509. utcai autóbusszmegállóban elfogták a vádlottat és megtalálták nála a műanyag zacskóban lévő készpénzt is. A vádlott a rablással a [redacted] k 97.320 forint kárt. A magánfélként fellépő [redacted] sértett képviselője eljáró jogi képviselő 2012. március 19. napján polgári jogi igényt terjesztett elő 255.000 forint és járulékal vonatkozásában.”

A Fővárosi Törvényszék határozatában részletesen megindokolta a büntetés kiszabásával kapcsolatos álláspontját, melynek lényege, hogy a 2010. július 23. napjától hatályos, a Btk. rendelkezéseit módosító 2010. évi LVI. törvény jelentős mértékben szigorította a szabadságvesztés büntetések kiszabására vonatkozó szabályokat. Ekkor kerültek bevezetésre a „három csapás” elnevezéssel jelölt rendelkezések, továbbá ekkor került visszaállításra a korábbi, úgynevezett középértékes büntetés. Ugyanezen törvényben található a Btk.85.§ (4) bekezdése, mint új, a halmazati büntetés kiszabására vonatkozó anyagi jogi rendelkezés. Ez

Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság
6.Bf.230/2012/9.

5

vissza a Btk.137.§ 17. pontjában írt erőszakos bűncselekményekre, amelyek az erőszakos többszörös visszaeső fogalmához kapcsolódnak. Érvelése szerint a novella 2-4. §-hoz fűzött indoklás kizárólag a személy elleni erőszakos bűncselekményeket elkövető bűnismétlőkről, és erőszakos többszörös visszaesőkről tesz említést. Az elsőfokú bíróság értelmezése során – logikai úton – arra a következtetésre jutott, hogy a Btk.85.§ (4) bekezdése kizárólag az erőszakos többszörös visszaesőkre vonatkozik. A jelen ügy vádlottja azonban egyetlen visszaesői kritériumnak sem felel meg. Álláspontját még azzal indokolta, hogy a Btk. és a kriminológia terminológiájában nem lehet bűnismétlőnek tekinteni azt, aki időben és térben elkülönülve három bűncselekményt valósít meg, de egy eljárásban vonják felelősségre és egy büntetést szabnak ki vele szemben. Érvként hivatkozott arra, hogy azért sem lehet más következtetésre jutni, mert abban az esetben a három bűncselekményt első alkalommal elkövető, addig büntetlen személlyel szemben kellene életfogytig tartó szabadságvesztést kiszabni. Utalt arra, hogy milyen ellentét feszül a Btk.85.§ (4) bekezdésében írt, valamint a 97/A.§ (1) bekezdésében írt rendelkezések között, mivel ez utóbbi törvényhely, nem a halmazban álló bűncselekmények, hanem az elkövető előélete (törvényben meghatározott speciális személyi kvalitása) alapján írja elő az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását. Hivatkozott továbbá arra is, hogy a Btk.85.§ (4) bekezdésének alkalmazhatóságára azért sem lát lehetőséget, mert a rendelkezés nyilvánvalóan a jogbiztonság fogalmába ütközik. Ennek igazolásaként hivatkozott az Alkotmánybíróság 11/1992 (III.5.) AB határozatában kifejtettkre. Hozzáfűzte, hogy nem felelhet meg a jogbiztonság követelményének az a norma, amely alapján az ország bíróságai eltérő büntetékiszabási gyakorlatot folytatnak. Így egyes bíróságok a hivatkozott rendelkezést a szöveg szerinti értelmezésével alkalmazzák, míg mások azt logikai értelmezéssel elvetik, de utalt arra, hogy nyitva áll az eljárás felfüggesztésének és az Alkotmánybírósághoz fordulásnak a lehetősége is.

A tárgyaláson az ügyész anyagi jogszabály téves értelmezése miatt a vádlott terhére súlyosításért, életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása érdekében fellebbezett. A vádlott enyhítésért, míg védője részben felmentés, részben enyhítés érdekében fellebbezett.

A Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség a BF.991/2011/3. számú átiratában indítványozta, hogy a Fővárosi Ítéltábla a Btk.85.§ (4) bekezdésének értelmezésénél a jogszabály nyelvtani értelmezéséből induljon ki, és az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatva a vádlottal szemben kiszabott szabadságvesztést életfogytig tartó fegyházbüntetésre súlyosítsa.

A Fővárosi Fellebbviteli Főügyészségnek a nyilvános ülésen eljáró képviselője az elsőfokú ítélet ellen bejelentett fellebbezést a másodfokú átiratban írt indokolásával együtt fenntartotta, indítványát megismételte.

Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság
6.Bf.230/2012/9.

6

A védő a nyilvános ülésen megtartott perbeszédében elsősorban azt indítványozta, hogy a Fővárosi Ítéltábla a védence terhére megállapított három bűncselekmény közül kettő esetében eltérő tényállást állapítson meg, és bizonyítottság hiányában mentse fel a vádlottat 2 rb. a Btk.321.§ (1) bekezdésébe ütköző és (4) bekezdés a) pontja szerint minősülő rablás büntette miatt emelt vád alól. 1 rb. rablás büntetével kapcsolatban a kiszabott büntetés enyhítésére tett indítványt. Másodsorban azt indítványozta, hogy a másodfokú bíróság a Be.266.§-a alapján az eljárását függessze fel és a Btk.85.§ (4) bekezdése Alaptörvény-ellenességének megállapítása, és megsemmisítése érdekében forduljon az Alkotmánybírósághoz.

A másodfokú bíróság a védő eljárás felfüggesztésére és az Alkotmánybíróság megkeresésére irányuló indítványát a következők szerint alaposnak találta:

Az Alaptörvény C.) cikk (1) bekezdése szerint a magyar állam működése a hatalom megosztásának elvén alapszik. A 26. cikk (1) bekezdése a bírói hatalom korlátjaként jelöli meg, hogy a bírák csak a törvénynek vannak alárendelve. A törvénynek való alárendeltség helyes értelmezése szerint a bíró a törvényes rendben, a formalizált eljárás szabályai szerint megalkotott törvényeket köteles alkalmazni ítélezése során, azonban vizsgálnia kell, hogy az adott törvény összhangban van-e az Alaptörvény rendelkezéseivel. Az Alaptörvény 28. cikkében úgy rendelkezik, hogy a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A bíróságok tehát nem mellőzhetik az alkotmányos rend szerint megalkotott törvények alkalmazását, azokat nem értelmezhetik önkényesen. A bíróságok alkotmányos kötelezettsége azonban, hogy amennyiben az alkalmazandó jogszabály és az Alaptörvény ellentétét észlelik, akkor az ellentmondás feloldása érdekében az Alkotmánybírósághoz forduljanak.

Megállapítható tehát, hogy tévedett az elsőfokú bíróság, amikor annak ellenére, hogy maga is észlelte a Btk.85.§ (4) bekezdésében írt rendelkezés Alaptörvénybe ütközésének lehetőségét, az eljárás felfüggesztése mellett nem fordult az Alkotmánybírósághoz, hanem jogértelmezési kérdésnek tekintette e törvényhely alkalmazhatóságát az előtte folyamatban lévő büntető ügyben. Hatáskörét túllépte, amikor alkotmányossági aggályok miatt elvetette e törvényhely alkalmazását, jóllehet jogi érvei okszerűen vetik fel, hogy a Btk.85.§ (4) bekezdése nem áll összhangban az Alaptörvény rendelkezéseivel. A másodfokú bíróság maga is észlelte, hogy az ügyben alkalmazandó Btk.85.§ (4) bekezdése több tekintetben ellentétes az Alaptörvény

Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság
6.Bf.230/2012/9.

7

rendelkezéseivel, ezért az eljárást a Be.266.§ (1) bekezdés b) pontja alapján felfüggesztette és az Alkotmánybírósághoz fordult ennek megállapítása érdekében.

- I. A Btk.85.§ (4) bekezdésének az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével való ütközése:

A Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint a Btk. 85.§ (4) bekezdése ellentétes az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével.

A Büntető Törvénykönyvről szóló, 2010. évi LVI. törvény 2. §-ával módosított 1978. évi IV. törvény 85.§ (4) bekezdésében foglaltak szerint:

Ha a bűnhalmazatban lévő bűncselekmények közül legalább három a 137.§ 17. pontjában meghatározott személy elleni erőszakos bűncselekmény, a (2) bekezdés szerinti büntetési tétel felső határa a kétszeresére emelkedik. Ha a büntetési tétel így felemelt felső határa a 20 évet meghaladná, vagy a törvény szerint bármelyik bűncselekmény életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető, az elkövetővel szemben életfogytig tartó szabadságvesztést kell kiszabni.

A Btk.137.§ 17. pontjában az erőszakos többszörös visszaeső fogalmához kapcsolva sorolja fel a személy elleni erőszakos bűncselekményeket.

E pont alkalmazásában személy elleni erőszakos bűncselekmény az alkotmányos rend elleni erőszakos szervezkedés [139. § (1)-(2) bekezdés], a lázadás [140. § (1)-(2) bekezdés], a népirtás (155. §), az apartheid [157. § (1)-(3) bekezdés], a polgári lakosság elleni erőszak [158. § (1)-(2) bekezdés], a bűnös hadviselés (160. §), a hadikövet elleni erőszak (163. §), az egyéb háborús bűntett (165. §), az emberölés [166. § (1)-(3) bekezdés], az erős felindulásban elkövetett emberölés (167. §), a testi sértés [170. § (1)-(6) bekezdés], a kényszerítés (174. §), a lelkiismeret és vallásszabadság megsértése (174/A. §), a közösség tagja elleni erőszak (174/B. §), az egyesülési, a gyülekezési szabadság, valamint a választási gyűlésen való részvétel jogának megsértése (174/C. §), a személyi szabadság megsértése (175. §), az emberrablás [175/A. § (1)-(5) bekezdés], az emberkereskedelem (175/B. §), az erőszakos közösülés (197. §), a szemérem elleni erőszak (198. §), a bántalmazás hivatalos eljárásban (226. §), kényszervallatás (227. §), jogellenes fogvatartás (228. §),

a hivatalos személy elleni erőszak [229. § (1)-(6) és (8) bekezdés], a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak (230. §), a hivatalos személy támogatója elleni erőszak (231. §), a nemzetközileg védett személy elleni erőszak [232. § (1)-(2) bekezdés], a terrorcselekmény [261. § (1)-(5) és (7) bekezdés], a légi jármű, vasúti, vízi, közúti tömegközlekedési vagy tömeges áruszállításra alkalmas jármű hatalomba kerítése [262. § (1)-(3) bekezdés], az önbíráskodás [273. § (1)-(2) bekezdés], a rablás (321. §), a zsarolás (323. §), a zendülés minősített esetei [352. § (2)-(4) bekezdés], és az előljáró vagy szolgálati közeg elleni erőszak (355. §).

A B) cikk (1) bekezdés rendelkezése szerint Magyarország független, demokratikus jogállam.

Az Alaptörvény nem definiálja a jogállamot, azonban az Alkotmánybíróság gyakorlatában e fogalom teljeskörűen meghatározásra került. Az Alkotmánybíróság 11/1992. (III.5.) AB határozatában a demokratikus jogállam fogalmának meghatározása során kifejtette, hogy annak alapvető elemét képezi a jogbiztonság. E szerint a büntetőhatalom gyakorlásának alapja a jogállamban kizárólag az alkotmányos büntetőjog lehet. A jogbiztonság az államtól és elsősorban a jogalkotótól azt várja el, hogy a jog egésze, egyes részterületei, és egyes szabályai is világosak, egyértelműek, hatásukat tekintve kiszámíthatóak és a norma címzettjei számára is előre láthatóak legyenek.

A kiszámíthatóság és előreláthatóság elvéből következik az is, hogy ne véletlenszerű legyen az, hogy egy rendelkezés – jelen esetben az életfogytig tartó szabadságvesztés kötelező alkalmazása – melyik elkövetőre vonatkozik és melyikre nem. A jogszabály alkotmányellenességének következményét elsősorban a jogbiztonságra figyelemmel kell levonni.

A követelmények, amelyek a jogállamiságból és különösen a jogbiztonságból a büntetőjog alkotmányosságára nézve következnek, nem korlátozódhatnak a különös rész tényállásaira és büntetési tételeire. A másodfokú bíróság álláspontja szerint a Btk. 85.§ (4) bekezdésében írt általános részi rendelkezés nem felel meg a jogbiztonság követelményének, mivel az abban halmazati büntetésként kötelezően alkalmazandó életfogytig tartó szabadságvesztés feltételei – figyelemmel a Btk. és Be. egyéb rendelkezéseire – nem egyértelműek és pontosan nem kiszámíthatóak.

A jogbiztonság követelményéből fakad, hogy adott feltételek teljesülése esetén a jogkövetkezmények is egyértelműek és kiszámíthatóak legyenek. A Btk. 85.§ (4) bekezdése megteremti annak a lehetőségét, hogy egyes elkövetők ugyanolyan bűncselekménye miatt lényegesen eltérő büntetőjogi fenyegetettséggel nézzenek szembe attól függően, hogy ügyüket egy eljárásban, vagy különböző eljárásokban

Fővárosi Ítélőtábla mint másodfokú bíróság
6.Bf.230/2012/9.

9

bírálják-e el. Ennek oka, hogy a halmazati büntetés kiszabásának lehetősége akkor merül fel, ha a terhelt cselekményei bűnhalmazatot alkotnak. A bűnhalmazat Btk. 12.§ (1) bekezdésében meghatározott fogalma azonban nem csak anyagi jogi, de eljárás jogi feltételt is szab a bűnhalmazat megállapításához. Szükséges, hogy az elkövető cselekményeit egy eljárásban bírálják el.

Az ügyek egyesítésének, vagy elkülönítésének általános szabályait a Be.72.§ (1)-(4) bekezdései tartalmazzák. Ezek a szabályok azonban nem kötelezően alkalmazandóak, az eljáró hatóság mérlegelésétől függ a döntés, amit elsősorban célszerűségi szempontok alapján kell meghozni.

A Be.72.§ (1) bekezdése alapján: Ha a büntetőügyben több terhelt van, velük szemben rendszerint egyazon eljárást kell lefolytatni. Ez a rendelkezés a bűnpártolóra és az orrgazdára is kiterjed. A (2) bekezdés szerint egyesíteni lehet azokat az ügyeket, amelyek együttes elbírálása az eljárás tárgyára vagy az eljárásban részt vevő személyekre tekintettel, illetve egyéb okból célszerű. A (3) bekezdés rögzíti, hogy az ügyek egyesítését mellőzni kell, illetőleg az ügyeket el kell különíteni, ha a terheltek nagy száma vagy egyéb ok a felelősségnek ugyanabban az eljárásban történő elbírálását jelentősen nehezítené. A (4) bekezdésben foglaltak szerint az elkülönített ügy iratait a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósághoz, ügyészhez vagy nyomozóhatósághoz kell áttenni.

Az egy eljárásban történő elbírálás tehát a hatóság döntésétől függ. Sokszor célszerűségi szempontok miatt erre nem kerül sor. Az egy eljárásban történő elbírálás nem kötelező. Az az elkövető, akinek a harmadik erőszakos személy elleni bűncselekményét más eljárásban - adott esetben egy időben - tárgyalják, kedvezőbb elbírálásra számíthat, mint az, akit mérlegelés nélkül életfogytig tartó szabadságvesztésre kell ítélni, mert cselekményeit egy eljárásban bírálják el. Megállapítható továbbá, hogy nemcsak a büntetőeljárás kezdeti, de annak tárgyalási szakaszában is lehetőség van az ügyek elkülönítésére, amennyiben az eljáró bíróság úgy ítéli meg, hogy ennek eljárásjogi feltételei fennállnak.

A bíróság azon eljárási szabálysértése, hogy a törvényi előfeltételek hiányában különítette el az ügyet nem jelentene abszolút, csupán a Be. 375.§ (1) bekezdésében írt relatív eljárási szabálysértést, ami nem vezet automatikusan az ítélet hatályon kívül helyezéséhez, megmarad a kedvezőbb elbírálás eredménye. Ez azonban fordítva is elképzelhető. A feltételek hiányában történő ügyegyesítés megteremti a legsúlyosabb büntetés kiszabásának lehetőségét. A terhelt cselekményeinek térbeli és időbeli elkülönülése esetén a büntetőeljárás tényei – az eljárás során hozott döntések – mintegy véletlenszerűvé tehetik, hogy az adott elkövetővel szemben kell-e alkalmazni a Btk.85.§ (4) bekezdésében írt rendelkezést, avagy nem. A cselekmények halmazatban

Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság
6.Bf.230/2012/9.

10

történő elbírálása csak akkor történik meg, ha a terhelttel szemben egyazon bíróság előtt történik a vádemelés mindegyik cselekménye miatt, az egyes ügyek nem kerülnek elkülönítésre, illetve ha az eljárás menetében egymáshoz egyesítik a különböző hatóságok előtt folyamatban lévő büntető ügyeket.

Látható tehát, hogy a legalább három cselekmény halmazában történő elbírálására – a további feltételek teljesülése mellett – a Btk.85.§ (4) bekezdésében írt halmazati büntetéskiszabási szabály alkalmazására nem kiszámítható feltételek bekövetkezése mellett kerülhet sor. Kiszámíthatatlan, hogy ki kerül a rendelkezés hatálya alá. Ebből következően ugyanazon bűncselekményeket – akár azonos időben – elkövető személyek esetén lényegesen eltérő joghátrányok kerülhetnek alkalmazásra. A „szerencsésebb” elkövetővel szemben a bíróság az általános büntetéskiszabási szabályokat alkalmazza, és az enyhítő és súlyosító körülmények értékelésével, a cselekmény tényleges tárgyi súlyának figyelembe vételével szab ki büntetést, míg a másik elkövetővel szemben a Btk.85.§ (4) bekezdésében foglaltak alapján kötelezően életfogytig tartó szabadságvesztést kell kiszabnia.

Leginkább akkor szembeötlő a támadott rendelkezés esetében a világos, határozott és pontos feltételek hiánya, ha azt az erőszakos többszörös visszaesőre vonatkozó és ugyanezen joghátrányt előíró Btk.97/A.§ (1) bekezdésének és a hozzá tartozó Btk.137.§ 17. pontjának összevetésével vizsgáljuk. Az erőszakos többszörös visszaeső fogalma egyértelmű, az érintett személyi kör előre kiszámítható, nem függ véletlenszerű elemtől a legsúlyosabb büntetés kiszabásának lehetősége. A Btk.85.§ (4) bekezdésében írt rendelkezés azonban a korábban hivatkozott okok miatt nem felel meg a jogbiztonság követelményének, így nem tekinthető olyan rendelkezésnek, amely összeegyeztethető a demokratikus jogállam fogalmával.

A jogbiztonság követelményéből fakad, hogy a büntetőjog egésze, ezen belül a büntetéskiszabási rendszer nem lehet ellentétes önmagával. A Btk. 85.§ (4) bekezdése mérlegelést nem tűrően írja elő a kötelező életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását. Ezzel szemben a Btk. 83. § (1) bekezdése szerint a büntetést – céljának (37.§) szem előtt tartásával – a törvényben meghatározott keretek között úgy kell kiszabni, hogy igazodjék a bűncselekmény és az elkövető társadalomra veszélyességéhez, a bűnösség fokához, továbbá az egyéb súlyosító és enyhítő körülményekhez. A kötelező életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása nem teszi lehetővé az említett büntetéskiszabási szempontok vizsgálatát és érvényesülését. Nincs különbség tehát büntetlen előéletű, visszaeső, különös visszaeső, többszörös visszaeső, illetve erőszakos többszörös visszaeső elkövetői körbe tartozó személyekkel szembeni büntetéskiszabásnál.

II. A Btk.85.§ (4) bekezdésének az Alaptörvény XV. cikkébe való ütközése:

Az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdése a következők szerint rendelkezik: A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes. Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.

A Btk. 85.§ (4) bekezdésének alkalmazásával azonban nem csupán a jogbiztonság sérül, de az eljárás alá vont személy oldaláról nézve is sérül az egyenlő elbánás elve, a hátrányos megkülönböztetés tilalma. Azonos cselekményeket elkövető személyek közül egyeseket előnyösen, másokat hátrányosan érint pusztán eljárási helyzetüktől függően, hogy cselekményüket egy, vagy különböző eljárásban bírálják el. Az Alaptörvény tiltja az „egyéb helyzet” szerinti megkülönböztetést is. A korábbiakban kifejtett eljárásjogi helyzet kialakulása megteremti azt a lehetőséget, hogy azonos súlyú bűncselekményeket elkövető, de különböző eljárások hatálya alatt álló személyek ne ugyanazon büntetési fenyegetettséggel nézzenek szembe. E miatt a törvény előtti egyenlőség és a hátrányos megkülönböztetés tilalmának alkotmányos elve is sérelmet szenved.

III. A Btk.85.§ (4) bekezdésének az Alaptörvény I. cikk (1)-(3) bekezdésébe és a II. cikkébe való ütközése:

Az I. cikk (1) AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége. (2) Magyarország elismeri az ember alapvető egyéni és közösségi jogait. (3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Az alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy alkotmányos érték védelme érdekében a feltétlenül szükséges mértékben az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.

II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.

Az alkotmányos büntetőjog követelménye szerint alkotmányos jogállam a jogsértésekre csak jogállami módon reagálhat. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint alapjog és szabadság tartalma törvénnyel csak más alapjog, vagy alkotmányos érték védelme érdekében elkerülhetetlen esetben, a szükséges mértékben és arányos módon korlátozható. A büntetőjog tilalmai és előírásai, különösen pedig a büntetések mind alapjogot vagy alkotmányosan védett jogot és értéket érintenek.(11/1992.(II.5) AB. határozat)

A büntető ítéletben kiszabott büntetés a vádlott által elkövetett jogsértésre adott válasz, amivel kétségtelenül az állam korlátozza a terhelt alapvető emberi jogait. Mindez akkor felel meg az alkotmányos jogállami követelménynek, ha a büntetés arányos az elkövetett tett súlyával, a vádlott bűnösségével, személyében rejlő társadalomra való veszélyességgel és az egyéb bűnösségi körülményekkel. Az első alkalommal nem életfogytig tartó szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekményeket megvalósító elkövetővel szemben mérlegelést nem tűrő életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása nem felel meg az alkotmányos büntetőjogtól elvárt arányosság követelményének.

Csupán összehasonlításként kijelenthető, hogy az erőszakos többszörös visszaesőkre vonatkozó büntetéskiszabási rendelkezés olyan terhelteket érint, akik a visszaesés rendszerének fokozataiban többször részesültek a tetтарыos büntetéskiszabás „kedvezményében”, a Btk.85.§ (4) bekezdésében írt halmazati szabály esetében ez azonban nem történik meg. Nem csupán elvont lehetőség, hanem - amint a jelen bűnügy mutatja - reális veszély, hogy az eddig büntetlen vádlottnak élete első büntető perében sem lesz lehetősége arra, hogy vele szemben a bíróság enyhítő és súlyosító körülményeket megállapítva a cselekmények tényleges tárgyi súlyához igazodó halmazati büntetést szabjon ki. Ez a körülmény olyan mértékben sérti az alapvető jogok szükséges és arányos korlátozásának követelményét, hogy az egyben az emberi méltóság sérthetlenségének tilalmába is ütközik.

IV. A Btk.85.§ (4) bekezdésének az Alaptörvény 25. cikk (2) bekezdés /a pontjába, valamint 26. és 28. cikkébe való ütközése:

Az Alaptörvény 25.cikk (2) bekezdés a) pontja szerint a bíróság dönt büntetőügyben, magánjogi jogvitában, törvényben meghatározott egyéb ügyben.

A 26.cikk (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a bírák függetlenek és csak a törvénynek vannak alárendelve, ítélezési tevékenységükben nem utasíthatóak.

Fővárosi Ítélőtábla mint másodfokú bíróság
6.Bf.230/2012/9.

13

A 28. cikk rendelkezése szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik.

Az alaptörvénynek ezek a rendelkezései a bíróságok működésének alapjait határozzák meg. E szerint büntető ügyekben bíróság dönt, rögzíti a bírói függetlenség alapelvét, és a bíróságok azon alkotmányos jogát és kötelezettségét, hogy a jogszabályokat értelmezzék.

Az Alkotmánybíróság a 13/2002. (III.20.) AB határozatában fejtette ki a bírói függetlenségnek és a büntetés arányosságnak, mint alkotmányos követelményeknek az egymáshoz való viszonyát, és utalt az alapvető jogoknak aránytalan korlátozására, amely akár az emberi méltóság sérelmét eredményezheti. Alapvető összefüggés az, hogy a bírói függetlenség nem önmagáért való elv, hanem azért tekintik alkotmányos követelménynek, mert végső soron a bíróság jogosult a büntetőeljárás keretében vizsgálni az elkövető felelősségét és kizárólagosan jogosult a felelősség megállapítása után - büntetés formájában - korlátozni az elkövető alapvető jogait, természetesen a törvényben előírt korlátok között. A bírói függetlenség tehát annak a szabadsága, hogy a bíróság a jogszabályi keretek között megállapítsa az elkövető felelősségét és azzal arányosan szabjon ki büntetést.

A Btk. 85. § (4) bekezdése indokolatlanul, az Alaptörvény rendelkezésével ellentétesen korlátozza a bíróságok alkotmányos működését a büntetőjog területén. Nem teszi lehetővé a bírói egyéniesítést, amikor kötelezővé teszi a legsúlyosabb büntetés kiszabását.

Az Alkotmánybíróság több döntésében kimondta, hogy a büntetés kiszabásának a Büntető Törvénykönyvben meghatározott szabályai minden esetben egy adott büntetőpolitika megtestesülését jelenti. A jogszabályi kereteket illetően a jogalkotó a büntető politikai céloknak megfelelően tehet módosításokat, és a büntető törvényben előírhat a törvény addigi rendszerétől idegen, más büntetőkiszabási rendelkezéseket, azonban ezek a szabályok sem ütközhetnek alkotmányos rendelkezésekbe.

Amikor a jogalkotó az egyes cselekmények büntetendővé nyilvánításakor meghatározza a bűncselekmény büntetési tételkeretét, az adott cselekmény absztrakt társadalomra való veszélyességével kapcsolatban fejezi ki az álláspontját. Ez olyan jogpolitikai döntés, amiért a jogalkotó felelős. Az adott büntetőügy elbírálásakor azonban a bíróság a terhelt és cselekményének konkrét társadalomra veszélyességét értékeli, és ez alapján foglal állást a büntetés kiszabásakor. A konkrét tett megfeleltetése az absztrakt törvényi tényállásnak, a konkrét ügy megítélése és az elkövető megbüntetése a büntetési tételkeret és az általános részi szabályok figyelembe vételével a bíróság felelőssége, amely felelősséget a jogalkotó nem vonhatja el a

**Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság
6.Bf.230/2012/9.**

14

bíróságtól. Más oldalról pedig a bírói ítélkező tevékenység az egyéniesítés hiányában kiüresedik, amikor a büntető ügyek elbírálásakor a Btk.85.§ (4) bekezdését kell alkalmazni. A hivatkozott rendelkezés egyértelműen az Alaptörvény rendelkezéseibe ütközik. Az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabásának kötelező előírásával ugyanis elvonja a bírói mérlegelés, az egyéniesítés lehetőségét, ezáltal a személyi szabadságának megvonása során súlyosan sérül a bírói függetlenség, továbbá a terheltek előzőekben hivatkozott Alaptörvényben rögzített jogai.

Az előzőekben foglaltakra figyelemmel a Fővárosi Ítéltábla indítványozza, hogy az Alkotmánybíróság a Btk.85.§ (4) bekezdésében írt rendelkezés Alaptörvény ellenességét állapítsa meg, azt semmisítse meg, és mondja ki, hogy a konkrét ügyben nem alkalmazható.

A Fővárosi Ítéltábla végzése a Be.266.§ (1) bekezdés b) pontján, az Abtv.25.§-án és az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés b) pontján, és (3) bekezdés a) pontján alapszik.

A végzés ellen a Be. 382.§-ra figyelemmel, a Be. 276. § (1) bekezdés c) pontja alapján nincs helye fellebbezésnek.

Budapest, 2013. március 4.

dr. Ruzsás Róbert s.k.
a tanács elnöke

dr. Mészáros László s.k.
előadó bíró

dr. Török Zsolt s.k.
bíró

A kiadmány hitelezőül:

Iván Erika
bírósági ügyintéző

